

KÉPZÉSI ÉS KIMENETI KÖVETELMÉNYEK

FOTOGRÁFUS SZAKMA

1 A szakma alapadatai

- 1.1 Az ágazat megnevezése: Kreatív
- 1.2 A szakma megnevezése: Fotográfus
- 1.3 A szakma azonosító száma: 5 0213 16 08
- 1.4 A szakma szakmairányai: Kreatív fotográfus, Művészeti fotográfus
- 1.5 A szakma Európai Képesítési Keretrendszer szerinti szintje: 5
- 1.6 A szakma Magyar Képesítési Keretrendszer szerinti szintje: 5
- 1.7 Ágazati alapoktatás megnevezése: Vizuális ágazati alapoktatás
- 1.8 Kapcsolódó részsakmák megnevezése: -
- 1.9 Egybefüggő szakmai gyakorlat időtartama a **Kreatív fotográfus** képzésben: Szakképző iskolai oktatásban: -, Technikumi oktatásban: 175 óra, Érettségire épülő oktatásban: 160 óra
- 1.10 Egybefüggő szakmai gyakorlat időtartama a **Művészeti fotográfus** képzésben: Szakképző iskolai oktatásban: -, Technikumi oktatásban: 70 óra, Érettségire épülő oktatásban: 40 óra

2 A szakma keretében ellátható legjellemzőbb tevékenység, valamint a munkaterület leírása

- 2.1 Szakmairány: Kreatív fotográfus

A kreatív fotográfus olyan vizuálisan képzett szakember, aki megrendelői elvárásait figyelembe véve tisztában van a fotográfia technikai és formanyelvi alapjaival. Kreativitásra épülő, széles körben használható, változatos munkát végez, amely magában foglalja az álló-és mozgóképfelvétel analóg és digitális készítését, a világítástechnika szakszerű használatát, a képfeldolgozást, labormunkát és utómunkát a megfelelő digitális eszközök kiválasztásával és alkalmazásával együtt. Ismeri a művészettörténeti és szaktörténeti korok jellemzőit. Terveit, elképzeléseit, ötleteit a megrendelővel egyeztetve szabadkézzel vagy digitális eszközöket használva mutatja be. A kreatív fotográfus a megrendelő elvárásainak megfelelően önállóan, vagy asszisztensek segítségével végzi munkáját. A megrendelői kör, vagy egyéni meglátásai alapján készít fotó alapú látványanyagokat. Dolgozik műteremben és szabadban, készít portré-, tárgy-, divatfotót, eseményfotót, fotóriportot és épületfotót. Tisztában van a szerzői és személyiségi jogokkal, azt munkája során betartja.

2.2 Szakmairány: Művészeti fotográfus

A művészeti fotográfus olyan alkotó, aki a fotográfia technikai és formanyelvi alapjait ismerve érzéseit, gondolatait, véleményét a fotográfia és egyéb képrögzítésre alkalmas eszközök segítségével fejezi ki. Saját ötleteit vagy a megrendelő igényeit önálló koncepció kialakításával, tervezői gondolkodásmóddal, kreatív hozzáállással, magas szakmai színvonalon valósítja meg. Alapvető ismeretekkel rendelkezik a fotográfia és más képrögzítő technikák történetéről, elméleteiről és tendenciáiról. Helyesen alkalmaz fotográfiai és egyéb audiovizuális nyelvi és technikai eszközöket, ismeri azok jellemzőit, működését. Változatos digitális és analóg fotótechnikai eljárásokat használ, azokkal kísérletezik. Igény szerint készít alkotói és alkalmazott munkákat az álló- és mozgóképi műfajok különböző területein. Tisztában van a prezentációs, installációs, archiválási lehetőségekkel és módszerekkel.

3 A szakmához rendelt legjellemzőbb FEOR szám

- Szakma szakmairányainak FEOR számai

Szakmairány megnevezése	FEOR-szám	FEOR megnevezése	A szakképzettséggel betölthető munkakör(ök), tevékenységek
Kreatív fotográfus Művészeti fotográfus	3713	Fényképész	Alkalmazott fotográfus
			Fényképész és videofelvétel-készítő
			Fotográfus
			Fotóriporter
			Portréfényképész

4 A szakképzésbe történő belépés feltételei

4.1 Iskolai előképzettség:

- Alapfokú iskolai végzettség

4.2 Alkalmassági követelmények

4.2.1 Foglalkozásegészségügyi alkalmassági vizsgálat: szükséges

4.2.2 Pályaalkalmassági vizsgálat: nem szükséges

5 A szakmai oktatás megszervezéséhez szükséges tárgyi feltételek

5.1 Eszközjegyzék ágazati alapoktatásra

- számítógép terem, amely az alábbiakkal rendelkezik:
  - számítógépes munkaállomások (tanulói létszámhoz igazítva)
  - szélessávú internet kapcsolat
  - álló- és mozgóképfeldolgozó, vektorgrafikus és kiadványszerkesztő szoftverek
- digitális fényképezőgép
- fotóállvány
- projektor
- szkener
- színes színhelyes nyomtatásra alkalmas eszköz
- vetítésre alkalmas tanterem
- szabadkézi rajzolásra, tárgyalkotó feladatokra, kézi könyvkötészeti munkára alkalmas terem.
- spiráallyukasztó, spirálózó gép, kézi vágógép, laminológép, hajtogatógép

5.2 Eszközjegyzék szakirányú oktatásra

Kreatív fotográfus

- számítógépterem
- álló- és mozgóképfeldolgozó, vektorgrafikus és kiadványszerkesztő szoftverek
- digitális/analóg tükörreflexes fényképezőgép, objektívek, rendszervaku és tartozékok
- mozgókép rögzítésére alkalmas kamera
- projektor
- nyomtató vagy levilágító eszköz
- műtermi berendezések, vakuk, fényformáló előtéttek, derítők
- műtermi állványok, hátterek, tárgyasztal
- képmegjelenítő eszközök
- szkener
- analóg negatív és pozitív labor

Művészeti fotográfus

- Számítógépek
- Álló- és mozgóképfeldolgozó, vektorgrafikus és kiadványszerkesztő szoftverek
- Analóg és digitális fényképezőgép
- Projektor
- Szkener
- Nyomtatásra alkalmas eszköz
- Szélessávú internet kapcsolat
- Fotó műtermi vakuk és folyamatos fényű világítóeszközök és fényformálók
- Műtermi hátterek
- Objektívek
- Fényképezőgép állvány
- Analóg negatív és pozitív fotólabor
- Ledlámpák
- Videókamera
- Videóállvány

6 Kimeneti követelmények

6.1 Az ágazati alapoktatás szakmai követelményeinek leírása

A tanuló alapismeretei birtokában gyakorlatot szerez a vizuális kommunikáció alapelemeinek (tér, forma, szín, betű, szöveg, kép) és kifejező eszközeinek (kompozíció, arány, kontraszt) használatában. Tervező és kivitelező munkájában alkalmazza az alapvető színelméleti és tipográfiai szabályokat. Ismeri a nyomdai és digitális média műfaji és technikai sajátosságait, adottságait.

Szabadkézzel vagy digitális eszközökkel álló-, vagy mozgóképet tervez, készít. Alapszinten használja a digitális képalkotásra, képrögzítésre, képfeldolgozásra alkalmas pixel- és vektorgrafikus programokat.

Megfelelő szoftverek használatával a különböző típusú vizuális alapelemek előállítását, integrálását és megjelenítését végzi.

Digitális nyomtatásra alkalmas berendezéseket használ, alapismeretekkel rendelkezik a különböző nyomtatási eszközökről, könyvkötészeti technológiákról. Egyszerű kiadványok kötetési kivitelezését elvégzi.

Anyanyelven alapszintű – az ágazati szakmai terminológiának megfelelő - szókincs birtokában kommunikál. Felkészült a csoportmunkára, a színvonalas, önreflektív munkára, a felelősségvállalásra. Alapismeretekkel rendelkezik az ágazati tevékenységekhez kapcsolódó munka-, tűz-, baleset-, környezet és egészségvédelmi szabályokról, képes az előírások betartására.

6.2 Ágazati alapkutatás szakmai követelményei

Sor- szám	Készségek, képességek	Ismeretek	Elvárt viselkedésmódok, attitűdök	Önállóság és felelősség mértéke
1	Képpalkotó munkát végez komponálási ismeretekkel, tipográfiai konvenciók használatával és a vizuális kommunikáció alapelemeinek alkalmazásával.	Alapszinten ismeri a kompozíciós, színelméleti és a tipográfiai előírásokat, elvárásokat.	Törekszik a precíz munkára, a nyomdai és digitális színrendszerek helyes használatára, a tipográfiára és a szövegszedésre vonatkozó szabályok betartására.	Útmutatással végzi az analóg és a digitális színkeverést, betűhasználatot.
2	Az analóg és digitális média műfajaiban lévő lehetőségeket figyelembe véve alapszintű tervező és kivitelező munkát végez.	Érti a nyomdai és digitális média műfaji különbözőségeit, ismeri technikai sajátosságait, adottságait.	Nyitott új elemeket is tartalmazó problémák kreatív megoldására.	Útmutatás alapján végzi tervező és kivitelező munkáját.
3	Művészettörténeti ismereteit felhasználva szabadkézi vagy digitális eszközökkel készít álló- vagy mozgóképet.	Művészettörténeti alapismeretekkel rendelkezik.	Törekszik szakmai ismereteinek rendszeres bővítésére.	Vezetői irányítás mellett szabadkézi vagy digitális eszközökkel tervez álló- vagy mozgóképet.
4	Megfelelő szoftverek használatával elkészíti, integrálja és megjeleníti a különböző típusú vizuális alapelemeket (kép, betű, szín, forma).	Ismeri a kiadványszerkesztő programokat, azok funkcióit.	Lépést tart a technikai és vizuális környezet fejlődésével.	Önellenőrzést végez, hibáit önállóan kijavítja.
5	Alapszinten használja a digitális képpalkotásra, képrögzítésre, képfeldolgozásra alkalmas pixel- és vektorgrafikus programokat.	Alapszinten ismeri a szabadkézi grafikai és képpalkotó eszközöket, a vektor- és pixelgrafikus, kiadványszerkesztő szoftvereket és a képrögzítő eszközöket.	Fogékony a munka végzése során használandó, különböző szoftverek által nyújtott alkotói lehetőségekre.	Problémamegoldó képességét egyszerűbb feladatokban önállóan alkalmazza.

6	Az egyszerűbb feladatok rutinszerű elvégzése mellett új elemeket is tartalmazó problémákat másokkal együttműködve kreatívan megold. Ismeretei bővítéséhez információt gyűjt.	Ismeri az önálló ismeretszerzés, problémamegoldás alapvető módszereit, eszközeit, a kooperatív munka elvárásait.	Törekszik a csoportmunkában való eredményes együttműködésre, a konfliktusok közös megoldására.	Csoportmunkában a közös döntéseket elfogadva egyéni és csoportfelelősséget vállal.
7	Anyanyelven alapszintű – a szakmai terminológiának megfelelő - szókinés birtokában kommunikál.	Alapszinten ismeri a szakmai terminológiát anyanyelven.	Írott kommunikációjában elkötelezett a magyar nyelvtan és helyesírás alkalmazása iránt, szóban a szakterminológiai használatára.	
8		Alapismeretekkel rendelkezik a kreatív-vizuális kivitelezői tevékenységekhez kapcsolódó munká-, tűz-, baleset-, környezet és egészségvédelmi szabályokról.		Betartja a munkájához kapcsolódó szabályokat (tűz-, baleset-, környezet és egészségvédelmi szabályok).
9	Használja az egyszerű kézi könyvkötészeti technológiához kapcsolódó eszközöket, berendezéseket.	Alapismeretekkel rendelkezik az egyszerű könyvkötészeti megoldásokról, műveletekről.	Nyitott új technológia- és eszközhasználat megtanulására	Vezetői útmutatás mellett dolgozik.
10	Digitális technológiával színes nyomatot készít a késztermék továbbfeldolgozási műveleteinek figyelembevételével.	Alapismeretekkel rendelkezik a nyomdaiparban használt nyomtatási technológiákról.	Törekszik a pontos, minőségben megfelelő munkavégzésre.	
11	Kiválasztja a késztermék előállításához megfelelő papírt.	Alapszinten ismeri a leggyakoribb papírfajtákat, azok használati tulajdonságait.	Törekszik az anyagok gazdaságos felhasználására.	Vezetői iránymutatással végzi az anyag kiválasztását.

6.3 Szakmairányok közös szakmai követelményei

Sor-szám	Készségek, képességek	Ismeretek	Elvárt viselkedésmódok, attitűdök	Önállóság és felelősség mértéke
1	Művészeti és fotótörténeti ismereteit alkalmazza a fotográfiai tervezőmunkájában.	Felismeri a művészet-és fotótörténeti stílusjegyeket.	Elkötelezett a művészeti-és fotótörténeti források kutatásában, gyűjtésében.	Önállóan végez kutatómunkát, megkeresi a fotográfiai munkájához szükséges inspirációs forrásokat.
2	Szakmai célhoz, feladathoz kiválasztja és helyesen használja a fotográfia felvétel- és világítástechnikai eszközeit.	Ismeri a fotográfia felvétel- és világítástechnikai eszközeit.	Törekszik a felvétel- és világítástechnikai eszközök változatos használatára.	Szakmai céljainak megfelelően önállóan választ felvétel- és világítástechnikai eszközt.
3	Esemény- és riportfotó sorozatot és fotóesszét készít.	Ismeri a fénykép közvélemény formáló szerepét a médiában.	Fotográfiai sorozataiban törekszik a téma objektív megfogalmazására.	
4	Fotográfiai feladatának megfelelően kiválasztja és alkalmazza a szükséges módszereket és eszközöket.	Rendelkezik a műteremben és szabadtérben végzett fotográfiai feladataihoz kapcsolódó alapvető és szakspecifikus ismeretekkel.	Elkötelezett a minőségi munkavégzés mellett.	Felelősséggel végzi munkáját önállóan és egy csoport tagjaként is.
5	Szakmai feladatainak megoldásához mozgókép felvételt készít.	Ismeri a mozgókép formanyelvi kifejezőeszközeit és a technikai eszközök kezelésének módját.	Nyitott az új technológiák és eszközök megismerésére, figyelemmel kíséri a szakmájával kapcsolatos innovációkat.	Szakmai céljainak megfelelően önállóan fogalmazza meg munkájának képi világát.
6	Képfeldolgozó programok használatával utómunkát végez.	Átfogó ismeretekkel rendelkezik a képfeldolgozó szoftverekkel kapcsolatban.		Önállóan választ szakmai céljainak megfelelő képfeldolgozó szoftvert.
7	Kiadványt szerkeszt, elvégzi a kép és szöveg integrációját.	Alapismeretekkel rendelkezik a tipográfia szabályairól, a szöveg és kép integrációjáról.		

8	Prezentációt tervez, készít. A feladatnak megfelelő célszoftvert kiválasztja és alkalmazza.	Ismeri a digitális prezentáció összeállításának menetét, módját.	Törekszik a legkorszerűbb információs és kommunikációs eszközök és módszerek használatára.	Önállóan választ és alkalmaz különböző digitális eszközöket.
9	Munkáit dokumentálja, digitálisan archiválja.	Ismeri az archiválás digitális lehetőségeit, módszereit, szabályait.		Önállóan végzi a digitális archiválást, munkájáért felelősséget vállal.
10	Szóban és írásban kommunikál az ügyfelekkel, kollégákkal.	Ismeri a kommunikációs csatornákat, a kommunikáció szabályait.	Kommunikációjában törekszik a közérthető megfogalmazásra, a szakmai terminológia használatára.	
11	A megrendelővel kötött szerződés szerint készít és használ fel álló- és mozgóképeket.	Ismeri a szerzői jog, a felhasználói szerződés és a személyiségi jog törvényi előírásait.	Elkötelezett a törvényi előírások betartására.	Döntéseit a szakterület etikai, a szakma alapvető jogi szabályainak figyelembevételével hozza meg és felelősséget vállal azokért.
12	Fotográfiai vállalkozást indít, működtet.	Tisztában van a vállalkozások fajtájával és működtetésével, jogi szabályozásával.	Elkötelezett a saját vállalkozása jogszerű és eredményes működtetéséért.	Önállóan hoz döntéseket a vállalkozásában.

6.4 Szakmairányok szakmai követelményei

6.4.1 Kreatív fotográfus szakmairány szakmai követelményei

Sorszám	Készségek, képességek	Ismeretek	Elvárt viselkedésmódok, attitűdök	Önállóság és felelősség mértéke
1	Tárgyal a megrendelővel, annak elvárásairól, a fénykép vagy videófelvétellel kapcsolatos elvárásokról, felhasználási célokról.	Alapismeretekkel rendelkezik tárgyalás- és kommunikációs technikákról.	Törekszik a feladatok megértésére, motivált azok sikeres végrehajtásában.	Önállóan hoz döntéseket.

2	A megrendelő igényei alapján digitális terveket készít. Egyeztet a megrendelővel és szerződést köt.	Ismeri a számítógépes tervezés lehetőségeit, eszközeit. Alapszinten ismeri a szerződéskötés tartalmi és formai követelményeit.	Szem előtt tartja a megrendelő elképzeléseit, igényeit.	Önálló tervező munkájában, javaslatok kidolgozásában.
3	A fényképezőgépet, objektívet és a tartozékokat professzionális módon kezel.	Ismeri a felvételtechnikai eszközöket, azok kezelését, használatát.	Törekszik a legújabb technikák megismerésére.	Önállóan végzi munkáját, folyamatos önellenőrzés mellett.
4	Beállítja, komponálja a képkivágást, meghatározza az expozíciót.	Ismeri a komponálás szabályait. Használja a helyes expozíciót befolyásoló tényezőket: záridő, rekesz, érzékenység.		Önállóan kezdeményez új megoldásokat.
5	Helyesen szinkronizálja fényképezőgépét vaku fényforráshoz a műtermi munkájában.	Ismeri a fényképezőgép zárszerkezetének működését.	Törekszik a precizitásra.	
6	Portré, családi, gyermek, esküvői kreatív sorozatokat, divatfotót készít fényképezőgépével.	Ismeri az emberábrázolás szabályait és a világítási formákat.	Törekszik saját stílusának, egyedi alkotói gondolkodásmódjának kialakítására.	Vezeti és irányítja a felvételkészítés folyamatát.
7	Tárgy, reklám, csendélet felvételeihez a fényforrások használatával hangulatot teremt.	Ismeri a világítástechnikai lehetőségeket, a fényforrások közti különbséget.		Önállóan szerkeszti, komponálja a képet, képkivágást.
8	Műtermi háttereket, derítő eszközöket alkalmaz.	Ismeri a kiemelés lehetőségeit műtermi környezetben.	Változatosságra törekszik a hátterek és derítők alkalmazásában.	Önállóan kísérletezik a legjobb felvételkészítés érdekében.
9	Tudatosan használja a külső helyszínek környezeti adottságait a kép kompozíciójában.	Ismeri a kompozíciós szabályokat.	Motivált az esztétikai környezet kompozícióban való megjelenítésére.	

10	Reprodukciókat készít hozott fényképekről, festményekről, grafikákról.	Ismeri a reprodukció világitási szabályait. a szkennerek működését. és a digitalizáció folyamatát.	Törekszik a pontos másolat készítésére.	Önállóan digitalizál reprodukciókat.
11	Felvételeit megjeleníti, nyomtatja, laborálja.	Tisztában van a képmegjelenítési lehetőségekkel. Ismeri a nyomtatók fajtáit, a laborálás folyamatát.		Figyelembe veszi a megrendelő végfelhasználásra vonatkozó elvárásait.
12	Megrendelésre fotóalbumot, fotókönyvet szerkeszt és készít.	Ismeri fotókönyv szerkesztő programokat.	Törekszik a legújabb szoftverek megismerésére.	
13	Kapcsolatot tart fent a partner szakmák szakembereivel.	Ismeri a kapcsolódó szakmák által biztosított lehetőségeket.	Törekszik az együttműködésre a felvétel készítéséhez szüksége partner szakmák képviselőivel.	Önállóan dönt szakmai partneri kapcsolatiról.

6.4.2 Művészeti fotográfus szakmairány szakmai követelményei

Sor-szám	Készségek, képességek	Ismeretek	Elvárt viselkedésmódok, attitűdök	Önállóság és felelősség mértéke
1	Önálló alkotói feladatokat fogalmaz meg.	Ismeri a társadalmat foglalkoztató kérdésekre való reflektálás különböző módjait a fotográfiában és más művészeti ágakban.	Érzékenyen reagál a tágabb és szűkebb környezetéből érkező impulzusokra.	Képes vezetett vagy felügyelt helyzetben a tervezési/alkotó folyamat konzekvens végig vitelére, alapvető tervezői/alkotói döntések meghozatalára.
2	A megrendelői igényeire saját alkotói tapasztalatát felhasználva készít megoldási javaslatokat, terveket, a tervek megvalósításához költségvetést készít.	Ismeri a piaci elvárásokat, ismeri a megrendelővel végzett munkák menetét, módját.	Tervező munkájában rugalmas, a szakmai szempontoknak igyekszik érvényt szerezni.	A megrendelővel együttműködve, önállóan készít terveket, költségvetést.

3	A tervező folyamat során információt, inspirációt, anyagot gyűjt, tájékozódik. Fotó-és képzőművészeti kiállításokra jár, az ott látottakat értelmezi, a számára fontos gondolatokat, ötleteket saját személete megújítása érdekében etikus módon használja.	Ismeri az etikus és kritikus információ-és inspirációgyűjtés lehetőségeit.	A megismerési, kutatási folyamatokban a koradta technikai lehetőségekkel él, azokban igyekszik naprakész lenni.	Önállóan gyűjt információt, inspirációs forrásokat.
4	Analóg és digitális technikákat használ, azokkal kísérletezik.	Analóg és digitális technikák jellemzőiről biztos tudással rendelkezik.	Nyitott az új megoldások alkalmazására, saját képi világ kialakítására törekszik.	
5	Tervezőmunkáját a fotótörténeti ismeretek birtokában, a kortárs trendek figyelembevételével végzi.	Ismeri a fotográfia történetét, a kortárs törekvéseit, rálátása van a képzőművészeti ágak tendenciáira.	Egyéni látásmóddal, kialakult ízléssel, kritikai szemlélettel bír.	
6	Fotográfiai és mozgóképi, alkalmazott és alkotói feladatokat végez.	Ismeri a képalkotó eszközöket, azok használatát, továbbá a szakma eszközeivel kapcsolatos innovációkat.	Fotótörténeti és fotótechnikai ismereteit rendszeresen bővíti, megújítja.	Önállóan, vagy szakmai partnerekkel együttműködve dolgozik.
7	A képalkotás formanyelvi eszközeit, az azokban rejlő lehetőségeket tudatosan alkalmazza.	Ismeri a fotográfia és a technikai médiumok formanyelvi eszközeinek jellemzőit.	Nyitott és érdeklődő a tradicionális és új fotográfiával és egyéb képalkotó technikákkal kapcsolatos ismeretek, tendenciák, módszerek iránt.	Szakmai feladatait saját művészeti koncepciója alapján önállóan vagy szakmai irányítással végzi.
8	Világítás- és felvétel technikai tudását alkotó és alkalmazott módon használja.	Ismeri a világítás- és felvétel- technikai eszközöket.	Világítás- és felvétel technikai eszközök innovatív használata jellemzi.	Önállóan kezeli a világítás és felvétel technikai eszközöket.
9	Új koncepciókat, innovatív megoldásokat használ, kilép a klasszikus szabályrendszerekből.	Ismeri a képalkotás szabályait, azok átlépésének módjait. Magas szintű vizuális, esztétikai, és formaérzéssel	Fotográfus alkotótevékenységét minőség és érték orientált szemlélet jellemzi.	

		rendelkezik.		
10	Kritikai gondolkodását reprezentáló módon alkot, formál véleményt.	Ismeri szaknyelv verbális és vizuális kifejezéseinek lehetőségeit, módjait.	Alkotó tevékenységét művészi érzékenység és intellektuális szemlélet jellemzi.	
11	Fotográfiai alkotótevékenysége során szakmai véleményt fogalmaz meg.	Ismeri a fotográfiában használt tradicionális és innovatív anyagokat, médiumokat, eszközöket és technikákat, a szakmai véleményformálás módjait, példáit.	Nyitott klasszikus és új technikák, tendenciák, módszerek iránt.	Önállóan választ anyagot, médiumot, eszközt és technikát, munkáin keresztül önállóan fejezi ki véleményét.
12	Különböző installációs és prezentációs technikákat alkalmaz, munkáiból kiállítást rendez, portfóliót állít össze, weboldalt tart fenn.	Ismeri az installációs és prezentációs technikákat.	Egyéni megfogalmazásmód, egyedi arculat kialakítására törekszik.	

7 Ágazati alapvizsga leírása, mérésének, értékelésének szempontjai

7.1 Az ágazati alapvizsgára bocsátás feltétele: valamennyi előírt képzési évfolyam eredményes teljesítése.

7.2 Írásbeli vizsga

7.2.1 A vizsgatevékenység megnevezése: -

7.2.2 A vizsgatevékenység leírása

7.2.3 A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: perc

7.2.4 A vizsgatevékenység aránya a teljes ágazati alapvizsgán belül: %

7.2.5 A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

7.2.5.1 Az értékelés százalékos formában történik.

7.2.5.2 A vizsgatevékenység akkor eredményes, ha a tanuló a megszerzhető összes pontszám legalább .....%-át elérte.

7.3 Gyakorlati vizsga

7.3.1 A vizsgatevékenység megnevezése: Kiadvány szerkesztése, megjelenítése, vagy kivitelezése és szóbeli bemutatása.

7.3.2 A vizsgatevékenység leírása

Digitális kiadvány szerkesztése - sablon alapján - a vizsgaszervező által biztosított segédanyagok felhasználásával. A kiadvány mentése a vizsgaszervező által megadottak szerint. A produktummal szembeni követelmények: legyen alkalmas a megjelenítésre (bemutatásra), vagy kivitelezésre a vizsgaszervező által meghatározott technológiával.

Az elkészült kiadványt a vizsgázó bemutatja, majd a vizsgafeladathoz kapcsolódó szakmai kérdésekre válaszol.

A vizsgatevékenység az alábbiakat tartalmazza:

- Nyomtatott sablon alapján kiadvány szerkesztése számítógéppel (4 db A/4 oldal, 4+4 szín)
- A vizsgaszervező által megadott témához tartozó képek kiválasztása egy nagyobb készletből
- A képek fehéregyensúlyának korrekciója
- A képek beillesztése
- A szöveg beillesztése, hierarchia szerinti tagolása, formázása
- Betűtípus kiválasztása
- A kész dokumentum előkészítése nyomdai felhasználásra
- A munkafájl beadása
- Megjelenítés vagy kivitelezés a vizsgaszervező által meghatározott technológiával

A vizsgához szükséges segédanyag, melyet a vizsgaszervező biztosít:

- Nyomtatott (4 oldalas) tartalom nélküli sablon, amely meghatározza a margók, szövegdobozok, képek méretét, elrendezését, elhelyezkedését;
- A megadott témakörhöz tartozó digitális képanyag, melynek terjedelme legalább a felhasználandó képek számának háromszorosa, tartalma legalább kétharmad részben eltér a megadott témakörtől, de a nagyobb ismeretanyag keretein belül marad;
- A kiadványhoz tartozó, megfelelő terjedelmű, címetek tartalmazó, formázatlan szöveg digitális formátumban.

A vizsgaproduktum elkészítése számítógépes teremben történik a vizsgabiztos jelenlétében. Az elkészített feladatokat el kell menteni a vizsgaszervező által megadott mappába, a feladatban meghatározott néven. Ezt követően a nyomdai felhasználásra előkészített produktum megjelenítése vagy kivitelezése kell, hogy megtörténjen a vizsgabiztos jelenlétében.

A vizsgázó az elkészült vizsgaproduktumot a vizsgabizottságnak bemutatja, szóbeli beszámolójában részletezi és indokolja az általa alkalmazott megoldásokat, anyagokat és technológiákat.

7.3.3 A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: 240 perc

A gyakorlati végrehajtás időtartama: 220 perc.

A szóbeli bemutatás időtartama: 20 perc.

7.3.4 A vizsgatevékenység aránya a teljes ágazati alapvizsgán belül: 100%

7.3.5 A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

A vizsgatevékenység értékelése a vizsgaszervező által készített részletes értékelési útmutató alapján történik. A pontozólapot az alábbi értékelési szempontok alapján kell összeállítani.

A produktum értékelésének szempontjai:

- A megvalósítás elemeinek szakszerű kivitelezése (a feladatleírásnak megfelelően történő kivitelezés, szakszerűség, időbeli ütemezés, minőség),
- A feladatmegoldás teljessége
- A témának megfelelő képek kiválasztása a készletből
- A képek fehéregyensúlyának korrekciója
- A képek beillesztése

- A szöveg beillesztése, hierarchia szerinti tagolása, formázása
- Betűtípus kiválasztása
- A kész dokumentum előkészítése nyomdai felhasználásra
- A megjelenítés, kivitelezés pontossága
- A kivitelezés során alkalmazott szoftverek, gépek, berendezések, eszközök, anyagok kiválasztása, szakszerű, funkciójának megfelelő használata

A szakmai kérdésekre adott válasz értékelésének szempontjai:

- A szóbeli beszámoló lényegre törő. A tanuló bizonyítja, hogy tisztában van a vizsgaproduktum elkészítéséhez alkalmazott ismeretekkel
- Szakmai szókincse és kifejezőkészsége megfelelő

7.3.5.1 Az értékelés százalékos formában történik.

A kivitelezés teljessége és minősége: 75%
Bemutató és szóbeli kérdésekre válaszadás: 25%

7.3.5.2 A vizsgatevékenység akkor eredményes, ha a tanuló a megszerezhető összes pontszám legalább 40%-át elérte.

7.4 Alapvizsgálattal betölthető munkakör FEOR száma

Ágazati alapoktatás megnevezése	FEOR-szám	FEOR megnevezése	Alapvizsgálattal betölthető munkakör(ök), tevékenységek
Vizuális ágazati alapoktatás	-	-	-

7.5 A vizsgatevékenységek alóli felmentések speciális esetei, módja, és feltételei:-

8 A szakmai vizsga leírása, mérésének, értékelésének szempontjai

8.1 Szakmairány megnevezése: **Kreatív fotográfus**

8.2 Szakmai vizsgára bocsátás feltétele:

8.2.1 valamennyi előírt képzési évfolyam és az egybefüggő szakmai gyakorlat eredményes teljesítése.

8.2.2 szakmához kötődő további sajátos követelmények:

8.3 Központi interaktív vizsga

8.3.1 A vizsgatevékenység megnevezése: Művészettörténeti és fotótörténeti tudás tanulási eredményeinek mérés-értékelése

8.3.2 A vizsgatevékenység leírása: Az írásbeli feladatlap 20 kérdésből áll és fele-fele arányban méri a vizsgázó művészettörténeti és fotótörténeti ismereteit. Művészettörténeti ismeretek az ókortól a 20. századig, valamint a fotótörténeti ismeretek a fotográfia feltalálásától a 20. század első feléig kérhetők számon. Mindkét terület főbb stílusirányzatainak, legjelentősebb műveinek, alkotásainak ismereteit méri.

Az alábbi feladattípusok jelenjenek meg a feladatlapon:

- Feleletválasztós: legalább három megadott lehetőség közül kell megjelölni a helyeset.
- Igaz-hamis állítások megjelölése: meg kell jelölni, hogy az adott állítás igaz, vagy hamis. A hamis állítást javítani kell.
- Párosítás: szakmailag összetartozó elemeket kell párosítani, pl. művészettörténeti kor és alkotás
- Művészettörténetből és fotótörténetből egy-egy esszékérdés.

Az interaktív vizsgafeladatok megoldása számítógépes teremben történik a vizsgabiztos jelenlétében. Az elkészített feladatokat el kell menteni a vizsgaszervező által megadott mappába, a feladatban meghatározott néven.

8.3.3 A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: 90 perc

8.3.4 A vizsgatevékenység aránya a teljes szakmai vizsgán belül: 30%

8.3.5 A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

- Az értékelés javítási-értékelési útmutató előírásai alapján történik. Az egyes kérdésekre adható pontszámokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. Teljes pontszám csak a hibátlan feladatmegoldásért adható.
- A javítás során részpont adható, de az útmutatóban meghatározott pontszám tovább nem bontható. Ha a feladatnál többféle megoldás lehetséges, akkor a javítási útmutatóban közölt eljárástól eltérő megoldások is lehetnek teljes értékűek.

A feladattípusok aránya és értékelése a feladatsoron belül:

Feleletválasztós	20%
Igaz-hamis állítások	20%
Párosítás	20%
Esszé	40%

A vizsgatevékenység akkor eredményes, ha a tanuló a megszerezhető összes pontszám legalább 40%-át elérte.

8.4 Projektfeladat

8.4.1 A vizsgatevékenység megnevezése: „Személyes portfólió” bemutatása és a vizsgán végrehajtott felvételnépszerűsítés és utómunka.

8.4.2 A vizsgatevékenység leírása:

- A vizsgatevékenység két részből áll. Az előre beadott „Személyes portfólió” bemutatásából és a helyszínen készített felvételekből, melyet a vizsgázó a megkapott feladathoz tartozó utómunkával lát el
- 1. Portfólió elkészítés és bemutatása
- 2. Felvételnépszerűsítés és számítógépes utómunka

A vizsgára jelentkezőnek az alábbi anyagok leadása kötelező a vizsgaközpont részére 15 naptári nappal a vizsga megkezdését megelőzően:

- Portfólió (nyomatott és digitális formátumban)

- 1. Portfólió: A portfólióval kapcsolatos általános követelmények (tartalom és forma): A tanulmányok ideje alatt készített fényképekből minimum 20 darabot kell bemutatni, amely a lehető legtöbb fotográfiai részterületet bemutatva tükrözi a vizsgázó szakmai fejlődését a

tanulmányok ideje alatt. A portfólió alkalmas legyen arra, hogy bemutatása közben a vizsgázó a vizsgabizottság tagjaival való beszélgetés során számot adjon a képek készítéséhez kapcsolódó felvételtészítési és fotótechnikai ismeretéről, kreativitásáról, precizitásáról, szakmai szakkifejezések használatáról.

Formája: A/4-es névleges méretű nyomtatott vagy laborált egyedi fotók, amelyeket digitálisan archivált változatban „jpg” formátumban is be kell adni.

■ 2. Felvételtészítés és számítógépes utómunka: Az adott feladat alapján képkalkotás, képfeldolgozás, utómunka, és az elkészült kép megjelenítése, bemutatása. A vizsgaszervező állítja össze a feladatot, melyet a vizsgázó képsorozaton keresztül mutat be, amelyben az emberábrázolásnak meg kell jelennie. A felvételtészítés készülhet műteremben, belső térben vagy szabadban is. A projektfeladatban a helyszínenen készített, utómunkával ellátott maximum 3-6 db fényképnek kell megjelennie.

- 8.4.3 A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: 135 perc
- 1. Portfólió bemutatása: 15 perc
  - 2. Felvételtészítés és számítógépes utómunka: 120 perc
- 8.4.4 A vizsgatevékenység aránya a teljes szakmai vizsgán belül: 70%
- 8.4.5 A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

1. Portfólió értékelése az alábbi szempontok alapján: 60 %

A munka során alkalmazott felvételtészítési, fotótechnikai ismeret	20%
A beadott projektmunka igényessége	20%
Szakmailag megfelelő, egyéni, kreatív ötleteket tartalmaz	20%
Előadásmód. Szakmai szókincs használata, kifejezésmód	10%
Precizitás	15%
A folyamat során adódott problémahelyzetek kezelése	5%
A beadott portfólió változatossága	10%

2. Felvételtészítés, számítógépes utómunka az alábbi értékelési szempontok szerint: 40%

Fényképezőgép használata	20%
Képkalkotás szakszerű kivitelezése	20%
Egyéni kreativitás megjelenése	20%
Képfeldolgozás minősége	20%
Kivitelezés minősége	20%

A vizsgatevékenység akkor eredményes, ha a tanuló a megszerezhető összes pontszám legalább 40%-át elérte.

- 8.5 A szakmai vizsga vizsgatevékenységeinek lebonyolításához szükséges személyi feltételek:
Rendszergazda

8.6 A szakmai vizsga vizsgatevékenységeinek lebonyolításához szükséges tárgyi feltételek:

A vizsgaszervező biztosítja:

- Számítógépterem a vizsgához szükséges konfigurációval és szoftverekkel, szélessávú internettel
- Digitális tükörreflexes fényképezőgép
- 20- és 300 mm közötti gyújtótávolságú objektív – saját felvételkészítési eszköz használata megengedett
- Projektor
- Memóriakártya
- Kártyaolvasó

A vizsgázó biztosítja: -

8.7 A vizsgatevékenységek alóli felmentések speciális esetei, módja, és feltételei: -

8.8 A szakmai vizsga eredményébe az ágazati alapvizsgát az alábbi súlyarányal kell beszámítani: Ágazati alapvizsga: 10%, Szakmai vizsga: 90%

8.9 A vizsgán használható segédeszközökre és egyéb dokumentumokra vonatkozó részletes szabályok: A központi interaktív vizsgán segédeszköz nem használható.

8.10 Szakmairány megnevezése: **Művészeti fotográfus**

8.11 Szakmai vizsgára bocsátás feltétele:

8.11.1 valamennyi előírt képzési évfolyam és az egybefüggő szakmai gyakorlat eredményes teljesítése.

8.11.2 szakmához kötődő további sajátos követelmények: -

8.12 Központi interaktív vizsga

8.12.1 A vizsgatevékenység megnevezése: **Fotótörténeti és művészettörténeti tudás tanulási eredményeinek mérés-értékelése**

8.12.2 A vizsgatevékenység leírása

A központilag összeállított, véletlenszerűen generált kérdéssor a művészettörténeti (30%), fotótörténeti (70%) ismereteket méri. A vizsga 40 kérdésből álló feladatsort tartalmaz.

Feladattípusok:

- egyszerű és többszörös választás (legalább három lehetőség közül kell megjelölni a helyeset, egyszerű választásnál egyetlen, többszörös választásnál több válasz is helyes)
- párosítás (összetartozó fogalmakat kell párosítani)
- sorrend meghatározása (folyamatok, műveletek, vagy kronológia helyes sorrendjének meghatározása)
- igaz-hamis választás (többféle igaznak és hamisnak tűnő lehetőség közül kell kiválasztani, hogy az adott állítás valójában miért igaz, vagy miért hamis)
- művészettörténetből és fotótörténetből egy-egy esszékérdés

Az interaktív vizsga témakörei: Művészettörténet, Fotótörténet

Művészettörténeti ismeretek az őskortól a 20. század második feléig (a művészettörténet stíluskorszakai, legjelentősebb alkotók és művek).

Fotótörténet ismeretek a fotográfia születésétől napjainkig.

Az interaktív vizsgafeladatok megoldása számítógépes teremben történik a vizsgabiztos jelenlétében. Az elkészített feladatokat el kell menteni a vizsgaszervező által megadott mappába, a feladatban meghatározott néven.

8.12.3 A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: 120 perc

8.12.4 A vizsgatevékenység aránya a teljes szakmai vizsgán belül: 30%

8.12.5 A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

Az egyes feladatokra adható pontszámokat és a helyes válaszokat a javítási-értékelési útmutató tartalmazza. Teljes pontszám csak a hibátlan feladatmegoldásért adható.

Töredék pontszám nem adható. Többszörös választás kérdéstípus esetén pontszám csak akkor adható, ha az összes helyes, és kizárólag a helyes lehetőséget választotta a vizsgázó.

Ha a feladtnál többféle megoldás is lehetséges, akkor a javítási útmutatónak tartalmaznia kell minden helyes megoldási lehetőséget.

A feladattípusok arány és értékelése a feladatsoron belül:

Egyszerű és többszörös választás	30%
Párosítás	20%
Sorrend meghatározása	10%
Igaz-hamis választás	20%
Esszé	20%

A vizsgatevékenység akkor eredményes, ha a tanuló a megszerezhető összes pontszám legalább 40%-át elérte.

8.13 Projektfeladat

8.13.1 A vizsgatevékenység megnevezése: **Portfólió és vizsgaremek, valamint a hozzá tartozó tervdokumentáció bemutatása**

8.13.2 A vizsgatevékenység leírása

1. A Portfólió

2. Vizsgaremek

A vizsgára jelentkezőnek az alábbi anyagok leadása kötelező a vizsgaközpont részére 15 naptári nappal a vizsga megkezdését megelőzően:

- Portfólió digitális formátumban (pdf)
- Vizsgaremek és a hozzá kapcsolódó tervdokumentáció digitális prezentáció formájában. A Vizsgaremek és a hozzá kapcsolódó tervdokumentáció minden elemét digitalizálni kell és pdf fájlként kell leadni. (1080x1920 px méret/felbontás)
- Vizsgaremek tárgyasult, papíralapú (nyomtatott vagy nagyított) formában minimum 18x24 cm méretben. (Ha a Vizsgaremek mozgóképi anyagot is tartalmaz, akkor a mozgóképi részeket csak digitálisan kell leadni.)

1. A portfólió formai és tartalmi követelményei:

A portfólió a teljes képzési folyamat közben végzett tevékenységek eredményeit reprezentálja, minél átfogóbban bemutatva a vizsgázó képességeit, tanulmányait, szakmai tudását.

Elkészítése grafikus program segítségével történik, terjedelme: 40-60 oldal/slide.

A mozgóképi anyag általánosan elterjedt, videoszabványnak megfelelő minőségben jelenik meg. A portfólió részletes leírása:

- A portfólió oldalanként 1 – 8 elemet tartalmaz.
Ezek lehetnek állóképi feladatok, fotográfiák, rajz, egyéb manuális munkák, valamint az időalapú munkákból mentett állóképek, storyboardok.
- A portfólió állóképei mellett bemutatandó min. 1 db min. 60 másodperces önálló mozgóképi munka, vagy shortcut.

A szakmai portfólió mutasson be az alkalmazott és alkotói, mozgó- és állóképek különböző területeiből minimum 9 témát. Ezek lehetnek: portré-, esemény-, riport-, esszé-, dokumentarista-, épület-, enteriőr-, tárgy-, fashion-, promociós-, kísérleti-, analóg-, alkalmazott és alkotói technikával/céllal készült fotográfiák, valamint portré-, esemény-, dokumentum-, videoklipp-, fotófilm-, kisfilm-, audiovizuális, pixillációs-, stopmotion-, teaser-, wish,- VR-, 3D-technikával/céllal készült időalapú, promóciós, alkotói és alkalmazott munkák.

Ezekén kívül tartalmazhat a portfólió 1 választható elemet (pl. makett, photobook, installáció).

A portfólió legyen változatos, de derüljenek ki belőle a tanuló szakmai erősségei, érdeklődése és fejlődésének íve.

2. Vizsgaremek

Formai és tartalmi követelmények

- Minimum 6-15 db. fotográfia, vagy egy minimum 90 másodperces mozgóképi anyag az alábbi témák valamelyikének kidolgozása: portré-, esemény-, riport-, esszé-, dokumentarista-, épület-, enteriőr-, tárgy-, fashion-, promociós-, kísérleti-, analóg-, alkalmazott és alkotói technikával/céllal készült fotográfiák, valamint: portré-, esemény-, dokumentum-, videoklipp-, fotófilm-, kisfilm-, audiovizuális, pixillációs-, stopmotion-, teaser-, wish,- VR-, 3D-, technikával/céllal készült időalapú, promóciós, alkotói és kreatív munkák.
- Tervdokumentáció az alábbi tartalmi és formai követelmények szerint:
legalább 10 oldal terjedelem, digitális, vagy papíralapú (nyomtatott/szabdkézi) változatban, tartalma: vázlatok, inspirációk, előképek, tervezési folyamat, storyboard, werkfotók, színopszis.

A Portfólió és a Vizsgaremek bemutatása

A Portfólió és a Vizsgaremek, valamint a hozzá tartozó tervdokumentáció bemutatása során a vizsgázó önreflektív módon szóban is összefoglalja a szakképzés ideje alatt elért eredményeit. Kiemeli erősségeit, egy-egy feladat bemutatása kapcsán megemlíti a számára fontos szakmai tanulságokat, sikerélményeket.

A Vizsgaremek levetítése után a vizsgabizottság kérdéseket tehet fel az vizsgázónak a tervezési és kivitelezési folyamatokkal kapcsolatban:

- Miért ezt a témát választotta, melyek voltak a témaválasztás szempontjai?
- A kivitelezés menete során:
- Milyen nehézségek adódtak?
- Milyen döntéseket kellett hozni?
- Milyen technikai, technológiai megoldásokat választott?
- Milyen tapasztalatokkal gazdagodott, milyen újdonságokat tanult a vizsgamunka elkészítésének folyamata alatt?
- A bemutatásnak (print, photobook, installáció, mozgóképi megoldások, stb) miért az adott formáját választotta, koherensnek érzi-e a gondolatmenettel?

8.13.3 A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: 20 perc

8.13.4 A vizsgatevékenység aránya a teljes szakmai vizsgán belül: 70%

8.14 A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

A Projektfeladat vizsgatevékenység csak a Portfólió és a Vizsgaremek megléte esetén értékelhető.
A Portfólió értékelésének szempontjai:

Formai megfelelés (1080x1920 px méret/felbontás), mennyiség (40-60 oldal/slide), a bemutatott témák/feladattípusok száma	10%
Kép és szöveg elhelyezése, a borító (intézmény neve, tanuló neve, képzés időtartama), a tipográfia egységessége, betű méret/típus helyes megválasztása (feliratok, választólap, térközök helyes aránya igényessége)	5%
Az egyes bemutatott fotótéma/feladat egységessége, sorozat- szerúsége	10%
A feladatokban való elmélyülés mértéke, következetesség, a tervezői gondolkodásmód megléte	20%
Az alapvető vizuális nyelvi eszközök helyes használata	10%
A feladatok technikai kivitelezése, minősége	20%
Egyediség, kreativitás	15%
A vizsgázó előadásmódja, szakmai nyelvhasználata	10%

A Vizsgaremek értékelésének szempontjai

Formai megfelelés: 6-15 db fotográfia nyomtatott vagy nagyított formában, vagy egy minimum 90 másodperces mozgóképi anyag	5%
A digitális fájl minősége: felbontás, kép és szöveg elhelyezése, a borító (intézmény neve, tanuló neve, képzés időtartama), a tipográfia egységessége, betű méret/típus helyes megválasztása (feliratok, térközök helyes aránya igényessége)	5%
A vizsgamunka egységessége, sorozat szerúsége	10%
A feladatban való elmélyülés mértéke, következetesség, a tervezői gondolkodásmód megléte	20%
Az alapvető vizuális nyelvi eszközök helyes használata	10%
A feladat technikai kivitelezése, minősége	20%
Egyediség, kreativitás	10%
A tervdokumentáció terjedelme felépítettsége és minősége, az inspirációs források használata	10%
Válaszadás a vizsgabizottság kérdéseire, a vizsgázó előadásmódja, szakmai nyelvhasználata	10%

Az értékelés százalékos formában történik.

A Portfólió kivitelezésének teljessége és minősége, a vizsgázó előadásmódja, szakmai nyelvhasználata: 50%

A Vizsgaremek és tervdokumentáció kivitelezésének teljessége és minősége, a vizsgázó előadásmódja, szakmai nyelvhasználata: 50%

A vizsgatevékenység akkor eredményes, ha a tanuló a megszerezhető összes pontszám legalább 40%-át elérte.

8.15 A szakmai vizsga vizsgatevékenységeinek lebonyolításához szükséges személyi feltételek: rendszergazda

8.16 A szakmai vizsga vizsgatevékenységeinek lebonyolításához szükséges tárgyi feltételek:

- számítógépek minimálisan a szoftverek szükséges konfigurációival, szélessávú internettel
- projektor
- vetítésre alkalmas tanterem

8.17 A vizsgatevékenységek alóli felmentések speciális esetei, módja, és feltételei: -

8.18 A szakmai vizsga eredményébe az ágazati alapvizsgát az alábbi súlyarányal kell beszámítani:

Ágazati alapvizsga: 10%, Szakmai vizsga: 90%

8.19 A vizsgán használható segédeszközökre és egyéb dokumentumokra vonatkozó részletes szabályok: A központi interaktív vizsgán segédanyag nem használható.

9 A vizsgatevékenységek megszervezésére, azok vizsgaidőpontjaira, a vizsgaidőszakokra vonatkozó sajátos feltételek: -